

20 בפברואר 2023

לכבוד
גב' גלי בהרב-מיארה
היועצת המשפטית לממשלה
בדוא"ל

שלום רב,

הנדון: הנחייתו הפסולה של השר לבטחון לאומי למשטרה לזרז הריסות מבנים במזרח ירושלים

אנו פונים אליך בבקשה כי תבהירי לשר לבטחון לאומי, ח"כ איתמר בן גביר, כי דחיקתו במשטרה לפעול לזירוז הריסת מבנים בירושלים המזרחית ומדיניות היד הקשה שהוא דורש ומפעיל כלפי תושביה הפלסטיניים של העיר בכל תחומי החיים, ואשר דומה כי כל מטרתה היא ענישה קולקטיבית - מהוות שימוש לרעה בסמכות, נגועות בשיקולים זרים, מפלות ופסולות. עוד נבקש כי תנחי את השר כי מדיניותו צריכה לעלות על הכתב ולהתפרסם באתר המשרד לבטחון פנים, וכי המפכ"ל אינו מקבל הנחיות מדיניות בשיחות עמו, בגערות פומביות בו, או דרך ציוצים בטוויטר וסרטונים בטיק טוק, אופני התקשורת החביבים על השר, וכי רק לאחר פרסום המדיניות מוסמך המפכ"ל לתרגם אותה להוראות ביצוע, והכל כמפורט להלן.

1. ביום 22.1.2023, בעקבות פינוי המאחז אור חיים, צייץ יו"ר עוצמה יהודית בטוויטר: "הצגתי בישיבת הממשלה שורת מבנים בבנייה ערבית בלתי חוקית מהחודש האחרון ודרשתי אכיפה מיידית ופירוק של המבנים. לא תהיה אפליה באכיפה בין יהודים לערבים". מייד לאחר הפיגוע בנווה יעקב ביום 27.1.2023 הורה השר למשטרה להיערך להריסה מיידית של בתים בירושלים המזרחית. יומיים לאחר מכן החלו דחפורים בהריסת מבנים בג'בל מוכבר. בצינף בטוויטר מיום 29.1.2023, על רקע תמונת טרקטור מפרק מבנה, הודיע השר כי החלה הריסת מבנים בלתי חוקיים במזרח העיר, וכי "נילחם בטרור בכל האמצעים העומדים לרשותנו".

2. ביום 5.2.2023 דווח כי השר הנחה את המשטרה להוציא לפועל הריסה של בניין בוואדי קדום שבמזרח ירושלים, המאכלס כ-80 בני אדם. מפרסומים בתקשורת עולה, כי צו ההריסה הוצא לפני שנים רבות, כי קיימים ניסיונות להכשיר את הבנייה וכי גורמים ביטחוניים התריעו מפני המהלך. ההריסה נדחתה רק בעקבות פניות של שגרירות ארה"ב ושגרירים אירופיים ללשכת של ראש הממשלה ("הריסת הענק של בן גביר - שעשויה להבעיר את מזרח ירושלים", **ערוץ 7** 5.02.23) <https://www.inn.co.il/news/591384>; חיים גולדיטש, עינב חלבי, איתמר אייכנר, "למרות הצהרות בן גביר: נדחתה הריסת מבנה גדול במזרח ירושלים", **Ynet**, (06.02.23).

3. בעקבות פיגוע הדריסה בשכונת רמות בירושלים צינף השר ביום 10.02.23 כי בכוונתו "להוציא לפועל חומת מגן 2 בירושלים", לרבות הרס בתים אשר נבנו ללא היתר. בהתאם, הוא פנה

לעיריית ירושלים בדרישה לקבל לידי את הרשימה המלאה של צווי ההריסה שהוצאו למבנים במזרח העיר. מקורביו אמרו למעריב כי האכיפה תגיע לכל בית ובית: "השר רוצה את כל הצווים ביזו במטרה להתחיל ולאכוף את צווי ההריסה באופן מוקפד ונרחב, באופן שהממשלה הקודמת מעולם לא אכפה" (אנה ברסקי, "תנו רשימה לצווי הריסה": הדרישה של בן גביר מעיריית ירושלים, **מעריב**, 12.2.2023).

4. התנהלות השר ודרישתו מהמפכ"ל להגביר את קצב הריסת הבתים בירושלים המזרחית הובילה לעימות ביניהם. הוויכוח בין השניים התקיים על רקע טענות גורמים בצמרת המשטרה על הקושי לעבוד עם השר, כשדבריהם לא אחת הם שומעים על עמדותיו ודרישותיו דרך הודעות לתקשורת (יהושע (ג'וש) בריינר, "בן גביר דרש לזרז הריסת בתים פלסטיניים; שבתאי זעם: "ככה לא מקבלים החלטות", **הארץ**, 14.2.23).

5. הימים האחרונים מלמדים, כי השר לא הסתפק בהריסת מבנים. באחרונה הוא פירסם סרטון בטיק טוק, בו נשמעת לכאורה שיחה בינו לבין בנו. בתשובה לשאלת הבן "אבא, אחרי הפיגוע דיברתם על מבצע, עשיתם משהו"? השיב השר בן גביר, עולץ כולו, כי בין היתר הורדו מהכביש במזרח ירושלים 34 מכוניות, נמסרו 37 צווי הוצאה לפועל, חולקו 498 דו"חות תנועה, נהרסו 17 בתים, חולקו 468 דו"חות פיקוח עירוני, וכי הוצבו 199 מחסומים, בהם נבדקו 11,210 בני אדם ו-5,909 מכוניות.

6. הסרטון נחתם בהצהרת השר כי "התחלנו לעבוד במזרח ירושלים... צריך לעשות עוד הרבה, הרבה, הרבה". זוהי הצהרה מטרידה, המדליקה שלל נורות אדומות. מדיניות היד הקשה שדורש השר ומפעיל כלפי תושבי העיר המזרחית בניגוד לעמדת גורמי הביטחון, ואשר מתבטאת בהריסת בתי מגורים והתעמרות יומיומית בתושבים בכל תחומי החיים, כפי שהקפיד לפרט בסרטון הטיק טוק, מהווה ענישה קולקטיבית ושימוש פסול בסמכות, ויש לעצרה.

7. לשר, למשרדו ולמשטרה לא נתונה הסמכות לבצע הריסות בתים. זו מצויה בידי העירייה ובידי היחידה לאכיפת מקרקעין במינהל התכנון. סמכויות המשטרה בעניין זה מתמצות במתן סיוע משטרתית ככל שזה נדרש בעת ביצוע ההריסות. גם אם המחוסם היחיד בפני ביצוע הריסות הוא מגבלות כוח האדם של המשטרה, השר אינו רשאי לעצב לעצמו מדיניות אכיפה סלקטיבית, המופנית רק כלפי אוכלוסייה מסוימת במיקום גיאוגרפי מסוים, ואשר כל תכליתה היא עונשית, כתגובה לפיגועים בהם היו מעורבים תושבים אחרים בירושלים המזרחית; תכלית העולה בבירור מהצהרותיו שלו עצמו ברשתות החברתיות.

8. זאת ועוד. השר, שזה מקרוב הגיע, חייב לשקול בין שיקוליו גם את אזהרות הגורמים המקצועיים בהם ראש השב"כ, שר הביטחון והרמטכ"ל, שהתריעו בפניו כי במעשיו הנמהרים ובפעילויותיו הגורפות הוא מבעיר את השטח (ירון אברהם, משה נוסבאום, בן גביר התעמת עם הרמטכ"ל והמפכ"ל, **N 12**, 16.2.2023). מתן משקל לעמדת גורמים מקצועיים היא אבן יסוד בקבלת החלטה מנהלית מושכלת.

9. גם תיקון פקודת המשטרה (מס' 37), התשפ"ג-2022, אשר יזם השר ושהרחיב את סמכויותיו באופן חסר תקדים - אינו מכשיר את התנהלותו, אשר מגלמת את כל הרעות החולות שבתיקון החוק (האגודה לזכויות האזרח הגישה עתירה נגד החוק, בג"ץ **532/23 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' הכנסת**). אכן, בהתאם לתיקון לחוק השר הוא שיתווה את מדיניות המשטרה ואת

העקרונות הכלליים לפעילותה. אלא, שכאמור, הנחיות מפלות וסלקטיביות, העוסקות רק בתושבי מזרח ירושלים, אינן מדיניות כי אם ביטוי לשיקולים פוליטיים זרים, אותם הוא מקדם במלוא המרץ תוך הכפפת המשטרה לשיקוליו, התערבות בוטה בהחלטות מקצועיות אופרטיביות של המשטרה ופגיעה בעצמאותה, ותוך פגיעה אנושה ברבבות בני אדם אשר כל חטאם הוא זהותם הפלסטינית.

10. חשיבות מיוחדת נודעת לכך שהפעלת סמכויות המשטרה באכיפת החוק תיעשה "על בסיס מקצועי ובהתחשב באינטרס הציבורי בלבד, באופן שוויוני וללא משוא פנים", קבע בית המשפט העליון, אשר העלה על נס את המשמעות היתרה שבהבטחת עצמאותו ואי תלותו של מפכ"ל המשטרה בגורמים פוליטיים (בג"ץ 911/21 התנועה למען איכות השלטון נ' ממשלת ישראל 12.12.2021). התנהלות השר מתעלמת, במודע ומכוון, אף מכך.

11. זאת ועוד. במעשיו ובדבריו מסמן השר את כל תושבי מזרח ירושלים הפלסטיניים כמי ששותפים למעשי טרור או תומכים בהם. זה המסר שהוא משדר לציבור בשורת ציוצים, בטיק טוק וכל אימת שחולף לידו מיקרופון. זהו מסר פסול והרסני, שאך מחזק את החשד לכך שכל מניעיו נובעים מהשקפת עולמו, וכי מדיניותו במזרח ירושלים מהווה ענישה קולקטיבית אסורה. למעשה מסמן השר קבוצה המונה כ-365 אלף בני אדם כאויב, בלי לעצור לשקול את השלכות מעשיו.

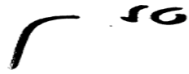
12. זאת ועוד. נזכיר, כי על פי פקודת המשטרה מדיניות השר צריכה לעלות על הכתב ולהתפרסם באתר המשרד לביטחון פנים, וכי המפכ"ל אינו מקבל הנחיות מדיניות בשיחות עם השר, בגערות שהוא סופג בציבור, בציוצים בטוויטר או בסרטוני טיק טוק. המפכ"ל אינו מוסמך להעביר הנחיות לשוטרים מכוח מדיניות שלא פורסמה באופן רשמי. הסיבה לכך שחברי הכנסת דרשו ועיגנו את חובת פרסום מדיניות השר הייתה למנוע מקרים מסוג זה, שבהם במקום מדיניות כללית שמתפרסמת ברבים כשהיא חשופה לציבור, לבחינה, ולביקורת שיפוטית, השר ינחית הנחיות מבצעיות על המפכ"ל בשיחות ביניהם כאילו היה מפכ"ל על. רק לאחר פרסום המדיניות, מוסמך המפכ"ל לתרגם אותה להוראות ביצוע.

13. פתחנו בהריסת מבנים ונסיים בה. תופעת הבנייה ללא היתר בשכונות הפלסטיניות בירושלים המזרחית היא רחבה, ולמדינה יש חלק ניכר בגורמים לה: מדיניות תכנון (או אי תכנון) מפלה, בה פחות מ-8.5% משטח העיר מיועד ל-39% מהאוכלוסייה בעיר; העדר יכולת לקבל היתרי בנייה וחסרון הניכר של יוזמות עירוניות או ממשלתיות לבניית שכונות, בדומה לפעילות שמתבצעת עבור האוכלוסייה היהודית (ר' דו"ח במקום ועיר עמים, **תיקון 116 לחוק התכנון והבניה והשכונות הפלסטיניות בירושלים המזרחית**, שרון קרני-כהן ואפרת כהן-בר, יולי 2018). ביקורת שהשמיעו גורמים מקצועיים בדיונים שהתקיימו על תיקון 116 לחוק התכנון והבניה, שעיגן את עקרונות דו"ח קמיניץ והחמיר את הענישה והאכיפה על עבירות בנייה, הייתה כי התיקון מתעלם מאופיין הייחודי של עבירות אלה ומחלקן של הרשויות בהיווצרותן, ומכך שבמרבית המקרים מדובר באזרחים נורמטיביים, קשי יום, במצוקה קיומית גוברת, שנאשו מטיפול הרשויות בהם וביצעו עבירות בנייה מתוך הכרח קיומי בסיסי. בני אדם שמתגוררים באזורים ללא הסדרה תכנונית, אשר הרשויות אינן מספקות להן כל מענה (שם). כזה הוא המצב בירושלים המזרחית.

14. מכל אלה מתעלם השר לביטחון לאומי, שעה שהוא דורש מהעירייה רשימות מבנים המיועדים להריסה ומשלח את המשטרה להרסם, בניגוד להמלצות גורמים ביטחוניים בכירים, ואף מאיץ בה להגביר את הקצב; ושעה שהוא פועל לחלוקת דו"חות תנועה לתושביה של מזרח העיר, לפיזור צווי הוצאה לפועל, למתן דו"חות עירוניים, ולהקמתם של עשרות מחסומים בהן נבדקו אלפי בני אדם וכלי רכב, אך ורק בשל זהותם. דומה כי בלהט היצרים, והרצון לנקמה ולענישה, שאותם משתדל השר לשווא להסוות תחת הכותרת "אשיב את המשילות לירושלים", נסתרה ממנו העובדה כי משילות כרוכה אף במענה לזכויות אדם, כל אדם, אפילו הוא פלסטיני.

בשל כל האמור לעיל, נבקשך כמפורט בראשית המכתב.

בברכה,

טל חסיין, עו"ד

העתקים:

השר לביטחון לאומי, ח"כ איתמר בן גביר, בדוא"ל: sar@mops.gov.il
 מפכ"ל המשטרה, רניצ קובי שבתאי, בדוא"ל: lishkatmafcal@police.gov.il
 יועמ"ש משטרת ישראל, נצי"מ אלעזר כהנא, בדוא"ל: yoamash@police.gov.il
 ראש עיריית ירושלים, מר משה לאון בדוא"ל lishka@jerusalem.muni.il